

Interviu cu Lect. dr. arh. Gabriel Pascariu

Soluții pentru provocările urbane majore din România

1. Vă rog descrieți pe scurt activitatea dumneavoastră de-a lungul timpului în domeniul urbanismului, al amenajării teritoriului și al dezvoltării regionale.

După absolvirea Institutului de arhitectură și sistematizare în 1982, am desfășurat activități legate de urbanism și mai târziu de amenajarea teritoriului, mai întâi la "Proiect București", apoi la Centrul de sistematizare al ISLGC și după 1990 în cadrul institutului "Urbanproiect". Din 1998 sunt cadru didactic al Universității de Arhitectură și Urbanism "Ion Mincu". În toată această perioadă am participat la elaborarea de studii, cercetări, metodologii, documentații specifice de amenajarea teritoriului și urbanism. Preocupările în domeniul dezvoltării regionale încep cu anii 1996-1998 când am participat la elaborarea "Cartei Verzi a politicii de dezvoltare regională din România". Din 2003 coordonez un program de master de "Amenajarea teritoriului și dezvoltare regională" la UAUIIM.

2. În calitate de profesionist în domeniile enumerate mai sus, care este opinia dumneavoastră legată de organizarea României în opt regiuni de dezvoltare?

În prezent cele opt regiuni au rol în planificare și programare, menit să faciliteze absorbția fondurilor structurale ale Uniunii Europene. Importanța lor este și de natură statistică, fiind nivelul la care sunt măsurați indicatorii cheie ai dezvoltării și care plasează cele opt regiuni în clasamentele "coeziunii" întocmite de Eurostat. La nivelul acestor regiuni se monitorizează efectele politicii de coeziune ale UE. Actualul decupaj regional trebuie văzut însă și ca o etapă necesară într-un proces important dar de durată, legat de descentralizare și regionalizare.

3. Considerați că aceste opt regiuni reprezintă cea mai viabilă soluție pentru dezvoltarea coerentă a țării și pentru diminuarea discrepanțelor din mediul fizic, economic și social?

Decupajul în sine nu este decât un element al unei ecuații complexe, care implică luarea în considerare a altor factori cum ar fi: competențele pe care teritoriile regionale le au, rolul și capacitatea instituțiilor care acționează la nivel regional, mijloacele și instrumentele pe care acestea le au la dispoziție. Nu sunt de neglijat nici factorii de natură cultural – identitară, capitalul uman, activismul antreprenorial, nivelul general de echipare, resursele generale de care dispune o regiune sau alta. Nu în ultimul rând viabilitatea soluției depinde și de capacitatea diferitelor niveluri administrative, de la central la local, de a dezvolta politici coerente și interrelaționate de dezvoltare. În prezent cele opt regiuni se dovedesc funcționale și reprezintă o premisă viabilă într-un proces de durată, de reducere a disparităților și crearea a unui nivel mai bun de coeziune teritorială.

4. Fiecare dintre aceste opt regiuni are un caracter diferit, în funcție de profilul geografic, mărimea populației, activitățile socio-economice etc.; în aceste condiții, cum ar putea polii de creștere să genereze locuri de muncă?

Dacă vorbim despre cei 20 de poli urbani de creștere stabiliți în 2008 prin HG 1149, atunci răspunsul trebuie căutat în strategiile de dezvoltare propuse de fiecare dintre aceștia. Între 2008-2010, administrațiile acestor municipii au elaborat documente programatice numite "Planuri integrate de dezvoltare urbană", care cuprind pe lângă o analiză cuprinzătoare a potențialului polului și o viziune, o strategie de dezvoltare și un plan de acțiune cu o listă de proiecte prioritare. Generarea de locuri de muncă va fi un rezultat combinat al modului în care fiecare dintre cei 20 de poli va reuși până în 2015 să absoarbă fondurile europene, care le sunt destinate exclusiv – în total peste 550 milioane euro – menite să le sporească atractivitatea și să creeze un mediu mai favorabil investițiilor. Un impact sporit, cu efecte economice și sociale semnificative poate fi imaginat în măsura în care poliile vor reuși și atragerea altor fonduri din alte programe operaționale, în special din POS Competitivitate.

5. Ce soluții pot fi abordate pentru ca orașele să poată combate segregarea socio-spațială?

"Carta de la Leipzig pentru orașe europene durabile", promovată în 2007 la reuniunea informală a miniștrilor planificării spațiale din statele membre ale UE, se referă în mod explicit la această chestiune. Soluția recomandată și aplicată de altfel în statele vest-europene, în ultimele două decenii, este abordarea integrată, prin care problematica dezvoltării urbane urmărește în egală măsură aspectele spațiale cât și cele economice, sociale și de mediu. În prezent dispunem de o metodologie de elaborare a proiectelor urbane integrate, care așteaptă să fie legiferată și pusă în practică și care poate genera o necesară schimbare de paradigmă în practica urbanistică din România.

6. Ce metode există sau propuneți pentru o bună gestionare a schimbărilor demografice în orașele mici și totodată diminuarea migrației forței de muncă spre marile aglomerări urbane?

Gestionarea schimbărilor dramatice în evoluția demografică și a migrației externe nu se pot face la nivel local, ci numai prin politici naționale. Un recent studiu al profesorului Ghețau, bazat pe datele preliminare ale ultimului recensământ al populației din 2011, avertizează asupra riscurilor majore ale menținerii tendințelor actuale. Cât privește migrația forței de muncă spre marile centre urbane, acesta este un fenomen normal și care nu are proporții alarmante la noi. Orașele mici și mijlocii au evident nevoie de sprijin pentru a pune la punct planuri de dezvoltare locală menite să conducă la crearea de locuri de muncă și atragerea de investiții. Acest sprijin trebuie orientat spre creșterea capacității de planificare a administrațiilor prin programe de asistență tehnică, instruire și facilitare de proces.

7. După cum știți, URBACT permite orașelor Europene să lucreze împreună pentru a găsi soluții concrete la provocările urbane. Care sunt, în opinia dumneavoastră principalele provocări urbane care vă solicită atenția în prezent?

La nivel european și internațional sunt câteva sintagme la ordinea zilei cum ar fi: buna guvernare, schimbările climatice, reziliența urbană, gestionarea situațiilor post-dezastru. În România discutăm prea puțin despre astfel de aspecte, fiind mai mult preocupați de problemele de echipare și transport. Suntem evident într-o altă etapă de evoluție și avem probleme specifice. Dintre cele mai importante provocări aș menționa două: nevoia de a forma un corp semnificativ de profesioniști ai planificării spațiale și reformarea sistemului de instrumente de planificare urbană și teritorială.

8. În ceea ce privește dezvoltarea durabilă, cum ar putea marile orașe din România să promoveze și să implementeze cu succes soluții care reduc emisiile de carbon din mediul urban, îmbunătățind mobilitatea și accesibilitatea?

Sunt soluții puse deja în practică de mari orașe. Cea mai importantă măsură privește diminuarea circulației auto, prin punerea la punct a unor sisteme eficiente de transport public de suprafață și subteran, prin încurajarea folosirii unor mijloace de deplasare nepoluante cum ar fi bicicleta și în general prin favorizarea pietonului în detrimentul mașinii. Exemplul unor mari capitale precum Copenhaga, este de luat în seamă. O a doua măsură imperios necesară privește buna gestionare și creșterea suprafețelor plantate. În fine, sunt măsurile care vizează utilizarea energiilor neconvenționale concomitent cu reducerea consumurilor la energiile convenționale în construcția și funcționarea clădirilor. Nu în ultimul rând trebuie menționat rolul pe care o planificare spațială judicioasă îl are în distribuția optimă, echilibrată a funcțiunilor urbane, a serviciilor și punctelor de interes.